

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An diuina potentia sit insinita, & vera omnipotentia: & quodnam proprie sit obiectum potentiæ diuinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

voluntate; quod merito etiam de Angelis, & anima separata docent auctores citati pro hac sententia. Secundo. Quia conceptus potentia non minus distinctus est à conceptu scientia, & voluntatis, quam harum inter se; aliud enim est intelligere, aliud velle (seu posse intelligere, & velle) aliud posse operari ad extra. Tertio. Potentia siue Omnipotentia Dei est vnum quoddam attributum diuinum; non ergo constituitur ex duobus attributis.

Quarto. Tam actus, quàm obiecta trium istorum sunt planè diuersa. Scientia enim, & voluntatis actus proprii & immediati sunt actus immanentes; potentia vero, actus solum transeuntes. Item diuinae scientia ac voluntatis obiectum tam est ens increatum, quam creatum; imo potius increatum quam creatum, vt patet ex q. 9. & 10. potentia vero obiectum adæquatam est ens creatum tantum. Quare etiam multa intelligit & vult Deus, quæ tamen efficere non potest, vt superius dictum.

Quinto. Quando dicitur, potentiam esse ipsum intellectum & voluntatem diuinam, aut per intellectum & voluntatem intelligitur vis ipsa, seu potentia intelligendi, quasi in actu primo, aut actualis scientia & volitio Dei: non primò; quia potentia est immediatum principium operandi ad extra, qualis non est intellectus & voluntas quasi in actu primo; immediatius enim, etiam per modum principij, concurrunt actualis scientia & volitio Dei: quandoquidem & hæc non se habent per modum actionis respectu effectus externi, sed per modum principij, vt patet. Neque secundum dici potest. Quia potentia in Deo est necessaria; actus autem plerique scientia & voluntatis, præsertim qui maximè operatiui dicuntur ad extra, sunt liberi. Ergo, &c.

6 Ad primum respondetur, etiam in Angelo, & anima separata, potentiam locomotiuam, seu operatiuam ad extra, differre ab intellectu & voluntate. Neque contrarium docet Aristoteles loc. cit. sed solum; intellectum etiam & voluntatem esse principia mouentia, sed mediata; hanc nimirum per modum impellentis, seu inclinantis & applicantis; illum per modum dirigentis, vt dictum.

Ad secundum respondetur, imperare & subijci, esse conditiones solum materiales potentiarum, quæ supponunt realem distinctionem inter illas; qualis in Deo locum non habet; quamuis nihilominus ei conueniat ratio formalis & abstracta eiusmodi potentiarum. Ad hoc enim satis est, quod ratione nostra in Deo executiua potentia subordinetur & sequatur intellectum & voluntatem; sicut etiam intellectum sequitur voluntas.

Ad tertium Respondetur; nihil ideo derogari infinitæ perfectioni & efficacitati intellectus & voluntatis diuina; quia vel hæc spectantur, vt sunt à parte rei vna simplicissima entitas; & sic nulla est interea distinctio. Aut considerantur abstractè, & secundum imperfectum nostrum modum concipiendi; & sic quamuis vnum non includat formaliter alterum, nihilominus tamen

singula sunt infinita, infinitamque efficacitatem habent in suo genere; nimirum intellectus in intelligendo & dirigendo; voluntas in appetendo & quasi applicando; potentia in exequendo.

Ad quartum Respondetur; potentiam hanc etiam si ratione distinguatur ab intellectu & voluntate, nihilominus rationalem esse, & dici debere, non quidem intrinsece, sed quasi extrinsece ratione, qua etiam voluntas, rationalis potentia dicitur; quia ex sua natura rationis ductui subordinatur, & ad perfectionem naturæ intellectualis pertinet; etiam si per se intrinsece non magis intelligens sit, quam potentia, de qua agimus.

Ad quintum Respondet, & fatetur ipsemet, Vasquez loc. cit. num. 9. adducta testimonia ad propositum nihil facere. Ea enim probant solum, omnium rerum productionem pendere ex nutu Dei; at non esse potentiam exequentem in Deo à voluntate distinctam, minimè probant. Nam etiam de homine quolibet rectè dicimus, ambulat quando vult, quo vult, & vbi vult; imo etiam in ijs rebus, quæ subsunt voluntatis arbitrio, sæpe dicimus, hominis posse, esse eius velle; neque tamen interim negare volumus, potentiam ambulandi, vel operandi ad extra, esse à voluntate distinctam.

DVBIVM III.

An potentia diuina sit infinita, ac vera Omnipotentia; & quodnam in genere sit eius proprium, & adæquatam obiectum.

S. Thom. p. 1. q. 25. a. 2. 3. 4.

A Gemus prius de obiecto; deinde de ratione ipsius intrinsece; vt pote cuius explicatio ab obiecti notitia dependet.

Affertio I. Obiectum proprium & adæquatam diuinæ potentia, est Ens possibile late sumptum, prout scilicet & Ens, & non Ens possibile, includit. Ita colligitur ex varijs locis S. Thomæ, qui de hac re aliqui varie locutus est. Etenim in 2. cont. gent. cap. 22. ratione 2. ait. Omnipotentiam Dei referri ad omnia, quæ rationi entis non repugnant: Ex quo colligit, non ens non esse obiectum omnipotentia; quia opponitur rationi entis. At vero in 1. dist. 42. quæst. 2. art. 2. & de potent. quæst. 1. a. 3. docet, omne illud, quod potest habere rationem entis vel non entis, esse obiectum diuinæ omnipotentia; & solum esse extra illam, quod implicat contradictionem, nimirum simul esse, & non esse.

Eodem modo hic q. 25. a. 3. docet, omnia possible contineri sub obiecto diuinæ potentia; & infra ait: *Quidquid potest habere rationem entis, continetur sub possible absolutis, respectu quorum Deus dicitur omnipotens.* Excipit vero solum illud non ens, quod implicat in se esse & non esse simul. Et mox concludit his verbis

bis: Quæcunque igitur contradictionem non implicant, sub illis possibilibus continentur, respectu quorum Deus dicitur Omnipotens. Ea vero, quæ contradictionem implicant, sub diuina omnipotentia non continentur; quia non possunt habere possibilium rationem. *Ex de conuenientius dicitur, quod ea non possunt fieri, quam quod Deus ea non possit facere.* Ita S. Thomas. Eadem ratione etiam Caietanus hic q. 25. art. 3. Suarez 1. p. lib. 3. de attrib. c. 9. Valquez d. 104. cap. 5. docent, potentiam Dei versari circa ens, & non ens; etsi diuerso modo.

Quæ ut probè intelligantur, notandum est primo, non entia variè dici posse; primo quæ nec sunt, nec villo modo esse possunt, quæq; adeo implicant contradictionem, vt sunt chimæra, hircoceruus, homo irrationalis, aliaque eiusmodi entia merè fictitia: alia subiectiue quidem à parte rei non sunt, habent tamen esse obiectiuum in intellectu, cum fundamento in re; vt sunt entia rationis; quæ proinde ab intellectu fieri dicuntur: alia verò tamen si actû non sint, possunt tamen esse per veram existentiam realem; vt rosa in hyeme; alia denique licet existentiam positiuam realem non habeant, nec habere possunt, habent tamen suo modo à parte rei existentiam quasi negatiuam: quales sunt tum negationes Entium; tum etiam priuationes, vt sunt tenebræ, cæcitas, &c.

3 Notandum secundò, obiectum potentia, seu facultatis operatiuæ ad extra, dupliciter dici posse; primo ita latè, vt comprehendat etiam illud, quod per modum quasi subiecti præsuppositi, seu materia, in qua vel circa quam, etiam destruendam, potentia ipsa operatur, aut operari potest; quomodo obiectum fabrilis artis dici potest ferrum, aut lignum; obiectum medicinae corpus sanabile; vel etiam morbi ipsi per medicinam pellendi; sicut & obiectum penitentia sunt peccata destruenda. Secundo obiectum potentia dicitur strictè, quod sit, aut fieri potest per ipsam potentiam; quomodo obiectum fabrilis artis dicitur figura artificialis in ferrum aut lignum inducenda.

Hoc vero obiectum potentia effectiua rursus duplex est: primum, quod per eam directè, ac positiuo influxu efficitur: alterum, quod per eam solû fit indirectè, siue cõsequenter, vel quasi negatiue, hoc est, per subtractionem aut denegationem influxû eiusdè.

4 His positis, licet Theologi, quando de obiecto diuinæ potentia loquuntur, non satis distinguant, an de obiecto eius loquantur ita latè, vt comprehendat etiam id, circa quod saltem destruendum, potentia diuina versari potest, tamen si facere illud nullo modo possit; an de eo solum loquantur, quod ab ipsa potentia aliquo modo sit, & fieri potest; quin & ipse Thomæ hic quæst. 25. art. 3. 4. 5. 6. vbi de hac re agit, obiecti voce nusquam vtatur; sed solum inquirat, quid nam Deus facere possit, aut non possit, possumus tamen ex dictis ita declarare.

Primo enim ad obiectum diuinæ potentia nullo modo pertinēt entia merè fictitia, vt chimæra, homo irrationalis, vt sentit S. Thomas loc. cit. & consentiunt omnes Theologi, Ratio est manifesta. Quia hæc hoc ipso, quod nullo modo esse possunt, non possunt etiam nec fieri nec destrui à Deo; nec subijci ulli actioni diuinæ transeunt, vt patet.

Secundò obiectum, per modum termini effecti-

bilis propria, directæ, & positiuæ actione diuina, sunt omnia, & sola entia positiuæ realia possibilis, pro vt abstrahunt ab actuali existentia, eiusue negatione; sola enim, & omnia ista fieri (seu prima productione, seu influxu conseruatiuo) à Deo possunt, per positiuum, & realem influxum diuinæ potentia: Vbi proinde etiam ratio possibilis non dicit rationem termini producibilem, (res enim ante omnem productionem est possibilis) sed conditionem præsuppositam ex parte termini: nisi enim possibilis esset, nec à Deo quidem fieri posset.

5 Tertiò, obiectum diuinæ potentia, per modum termini indirectè, & per accidens effectibilis, sunt non entia trium posteriorum generum, etiam quatenus non entia sunt; non tamen eodem modo. Entia enim rationis neq; per positiuum influxum, neq; per subtractionem talis influxû à Deo ipso immediatè ac propriè villo modo efficiuntur; quando quidem Deus per se non facit entia rationis; licet ea cognoscat, vt dictum quæst. 8. dub. 8. possunt tamen dici pertinere ad obiectum diuinæ potentia, quasi mediatè; quatenus Deus concurrat ad omnem intellectiõnem creatâ hominis, per quam ea entia naturaliter fiunt.

Non entia verò, quæ sunt merè negationes entium, vt non homo, non rosa, &c. sunt quidem obiectum diuinæ potentia, per modum termini immediatè effectibilis, negatione, seu subtractione diuini influxus, non tamen omnia; sed propriè illa tantum, quæ opponuntur entibus aut iam habentibus actualem existentiam; aut secundum dispositionem causarum naturalium habituris, nisi Deus ista potentia obstarer. Verbi gratia, rectè dicimus, potentia ac virtutis diuinæ est, facere vt homo non sit, qui iam est, aut futurus esset, secundum naturalium causarum dispositionem: at vero propriè non dicimus diuinæ potentia esse, vt infiniti illi homines qui non sunt, nec ex dispositione causarum naturalium futuri essent, iam non sunt. Item rectè diuinæ potentia tribuimus in vere, aut æstate, rosam, aut flores non esse; sed in hyeme rosam non esse, nõ propriè tribuimus diuinæ potentia. Est ratio est: quia res creatæ ex se ipsis habent non esse, & sunt non entia, seu nihil actu; ac proinde nisi vel præsupponatur earum esse, vel certè ordo, & cursus naturæ secum ferat earum existentiam, non propriè diuinæ potentia tribuitur eorum non esse; etsi quidem id rectè tribuitur diuinæ voluntati; vt rectè etiã notauit Suarez. 1. p. lib. 3. de attrib. c. 9. n. 16. licet quidã aliter loquatur.

6 Quartò non entia, quatenus significant priuationes propriè dictas, (exceptis peccatis,) rectè etiam numerantur inter obiecta diuinæ potentia, per modum termini effectibilis, non directæ, propria, & positiuæ actione, sed per accidens & indirectè, ac per subtractionem diuini concursus (vt tam de hoc, quam præcedenti non entium genere declarat S. Thomas 1. sent. & de potent. loc. cit.) supposito tamen simul concursu diuino, producente seu conseruante subiectum, in quo sunt. Sicut enim ipsa formaliter sunt non entia, ita propriam ac positiuam Dei actionem non requirunt: quia tamen sunt negationes in subiecto, adeoque requirunt subiectum, idcirco etiam concursum Dei positiuum, & realem requirunt, quo fiat, aut conseruetur subiectum. Excipio peccata; quia hæc à DEO fieri

nullo modo possunt, vt docet S. Thomas hic quæst. 25. art. 3. ad 2. & consentiunt omnes Theologi, & ex instituto docetur in 2. 2.

Quintò tamen, si per obiectum diuinæ potentia non solum intelligatur, terminus operabilis, sed etiam materia per eam destruibilis, vt dictum, tunc negari etiam non potest, peccatum pertinere aliquo modo ad obiectum diuinæ potentia, vt de morbis respectu medicæ artis diximus: similique etiam ratione iam superius diximus, peccata subijci diuinæ prouidentia. At vero quia modus ille loquendi parum vñtatus est, & si absolute proferatur, ad obiectum à potentia operabile referri videtur, non est absolute dicendum, peccata esse obiectum diuinæ potentia, sed solum cum explicatione, & limitatione addita, vt dictum. Ex quibus etiam patet assertio.

7 **Assertio II.** Ens possibile, prout est obiectum diuinæ potentia, non dicitur possibile ab ipsa Omnipotentia Dei; neque à cognitione Dei eam possibilitatem cognoscente; neque etiam à simili cognitione nostra: sed dicitur tale, quia in se ipso non implicat contradictionem: sicut è contrario ens impossibile, quod implicat contradictionem. Ita docent S. Thomas hic quæst. 25. a. 3. Caietanus, & omnes Thomistæ ibidè, Gandauensis quodlib. 6. q. 3. Gregorius de Valent. q. 25. punc. 3. Valquez cit. disp. 10. 4. c. 5. nec dissentit Suarez cit. p. 1. cap. 9. à num. 12.

Probat, & declaratur assertio. Prima enim pars, est contra Gabrielem in 1. d. 43. quæst. 2. vbi dicit; Ens possibile, vt est obiectum Omnipotentia, dici tale ab ipsamet omnipotentia, quia per ipsam esse potest. Sed hanc sententiam bene refellit S. Thomas hic art. 3. quia tali explicatione committitur vitiosus circulus: declaratur enim potentia per obiectum, & hoc per potentiam, vt in simili ex Aristotele 5. Metaph. cap. 15. pluribus dictum est disput. 1. quæst. 3. dub. 3. Et quia ratio possibilis, vt dictum, non dicit rationem operabilem ex parte obiecti, sed potius conditionem quasi præsuppositam, ideo aliunde suam denominationem habet, quam ab ipsa potentia.

8 **Secunda pars, est contra Scotum in 1. d. 43. q. vn.** vbi docet, Ens possibile, vt est obiectum omnipotentia, dici tale, ab intellectu diuino cognoscente, illudque sub esse quodam diminuto producente, iuxta dicta quæst. 8. dub. 4. sed non probatur; tum ob dicta ibidem. Tum quia cum Deus cognoscat res vt sunt, adeoq; etiã res tales quia tales sunt; prius est rem esse possibilem, quam vt talem cognosci.

Tertia pars ponitur propter Dominicum Sotum lib. 3. physic. quæst. 4. vbi dicit; illud etiam à Deo fieri non posse, quod statim ac propositum est, intellectus noster respuit; etiam si non implicet contradictionem. Quod merito refellit Gregorius de Valentia loc. cit. Tum quia prius est, rem esse possibilem, vel impossibilem, quam vt talem à nobis cognosci, vt dictum. Tum quia potentia Dei longè exuperat nostram intelligentiam; vt patet in mysterijs Trinitatis, & Incarnationis; vt proinde, illa modulo nostræ intelligentia non sit circumscribenda. Tum quia planè falsum est, aliquid à Deo fieri non posse, quia à nobis concipi non potest, etiam si contradictionem non implicet: hac enim ratione potentia Dei non esset Omnipotentia, vt dicitur.

9 **Quarta pars partim colligitur ex dictis, ac refutatione aliarum explicationum:** partim optimè declaratur à S. Thoma cit. art. 3. ex Aristotele 5. Metaph. t. 17. Duobus enim modis aliquid dici potest possibile; primo solum respectum, & per comparationem ad certam potentiam actiuam; quo modo aliquid homini dicitur possibile, quod bruto non est possibile; secundò absolute & in se. Prior ratio possibilis, non est ad propositum: quia vel fit comparatio ad potentiam creatam; & hoc impertinens est; nam potentia Dei non circumscribitur terminis potentia creatæ: vel fit comparatio ad ipsam increatam Dei potentiam; & tunc committitur circulus, vt dictum. Accipienda est ergo secunda ratio possibilis. At verò absolute & in se possibile, vel impossibile aliquid non est alia ratione, nisi ex ipsa habitudine terminorum; possibile quidem, si prædicatum non repugnet subiecto; impossibile verò, si prædicatum repugnet subiecto: seu quod idem est, si quid vel non implicet, vel implicet in suis terminis, seu in sua ratione, contradictionem. Quo sensu etiã prius secundum rationem est, aliquid esse possibile, quam à Deo posse fieri; quandoquidem, obiectum ratione prius est potentia, quæ ad obiectum terminatur.

Obijci potest, Ipsamet S. Thomas ibidem, vt dictum assert. præced. docet, Deum facere non posse peccatum; & tamen peccatum vtique est aliquid Ens possibile, latè loquendo de Ente, vt dictum: alio, qui nec ab homine fieri posset: Ergo quando S. Thomas docet, Deum facere posse omne Ens possibile, ratio intelligatur, quod recte, & sine imperfectione, per respectum ad ipsam increatam Dei potentiam.

10 **Ad hoc duobus modis responderi potest;** primò vt possibili à Deo factibili addatur exceptio solius peccati; quo modo locutus videtur S. Thomas cit. art. 3. qui cum antea in corpore absolute docuisset, omne Ens possibile à Deo fieri posse, in responsione ad 2. excipit peccatum. Secundo, vt per Ens possibile intelligatur, quod recte, & sine imperfectione, siue defectu operantis fieri potest. Quod colligi potest ex eadem resp. ad 2. vbi ait, *Peccare est deficere à perfecta actione; unde posse peccare, est posse deficere in agendo; quod repugnat omnipotentia. Et propter hoc Deus peccare non potest, quia est omnipotens;* quasi dicat, peccatum non comprehendit sub ratione possibilis, quod Deus facere potest; quia non potest fieri sine defectu operantis; qualem Omnipotentia Dei prorsus excludit. Et vt rous modo res explicetur, neganda est argumenti consequentia, supposita distinctione antecedentis.

Assertio III. Deus tamen non potest peccare: nec facere, vt quæ præterita sunt, non fuerint; nec adeò etiam vt mulier corrupta, non fuerit corrupta. Ita S. Thomas art. 3. ad 2. & art. 4. in corp. & ad 3. Cui cæteri Doctores consentiunt, speciatim Bonauentura in 1. d. 42. q. 3. Capreolus quæst. 1. art. 3. Ferrariensis 2. cont. gentes. cap. 25. Caietanus, & omnes Thomistæ hic quæst. 25. art. 3. & 4. & prima pars patet ex dictis; vbi simul etiam explicauimus, qua ratione hoc cum priore doctrina S. Thomæ conciliari possit.

Secundam & tertiam partem tradit Aristoteles 6. Eth. c. 2. vbi comprobatur hoc ex Agathone versu.

*Elocetiam ipse Deus, soloque arere videtur;
Infactum ut faciat, quod factum est, arg. per adu.*

Item S. Hieronymus eodem sensu epist. 22. ad Eustochium. *Audenter loquar, inquit; cum omnia possit Deus, suscitare Virginem non potest post ruina.* Nimirum quia licet Deus omnem intrinsecam & permanentem corruptionem mentis & corporis auferre à muliere corrupta possit, restitutâ & mentis sanctimonia, & corporis integritate, ut docet S. Thomas cit. art. 4. ad 3. facere tamen non potest, ut postquam semeluit corrupta, non fuerit corrupta. Quare etiam amissam semel puritatem propriâ & formaliter restituere non potest, ut communiter loquuntur etiam Theologi. Idem docet etiam S. Augustinus. lib. 26. cont. Faustum cap. 5. ubi ait: *Quisquis dicit, si Omnipotens est Deus, faciat, ut que facta sunt, facta non fuerint; non videt hoc se dicere, faciat, ut que vera sunt eis quo vera sunt, falsa sint.* Idem habet Anselmus in prologo. cap. 7. & de concord. lib. arbit. & prædest. cap. 1. Et ratio est manifestâ: quia implicat contradictionem in terminis, ut quæ sunt præterita, non sint præterita.

Neque huic doctrinæ re ipsa aduersantur Antisiodorensis lib. 1. sum. cap. 11. quæst. 6. Alensis 1. p. quæst. 21. mem. 5 a. 4. Ariminensis 1. d. 42. quæst. 1. a. 2. & Corduba lib. 1. q. 55. dub. ultimo, qui docent, esse nunc in Deo potentiam ad præteritum, ut non fuerit. Loquuntur enim isti in sensu diuiso; nimirum quia Deus retinet eandem potentiam, quæ ob initio facere potuit, ut res hæc, quæ modo est præterita, non fuerit; non autem, quia in sensu composito facere potest, ut res, quæ est præterita, simul etiam non sit præterita, seu non fuerit. Quo sensu etiam Augustinus, & Anselmus loc. cit. dixerunt, *tam impossibile esse, futurum non fore, quam præteritum non fuisse:* nimirum si supponamus, aliquid esse futurum; tunc non potest non esse futurum: cum tam interim simpliciter & in sensu diuiso, sicut possibile est, eum qui contingenter sedet, non sedere; & eum qui contingenter sedit, non esse seditum; ita etiam non sedit eum, qui contingenter sedit.

Solum hæc est inter præteritum, & futurum, ac præsens, differentia; quia cum est sermo de re præterita, subintelligitur facta iam hypothesis sensus compositi, nisi aliud explicetur; & quia hypothesis ipsa non est amplius mutabilis; eum ex præterito non possit fieri non præteritum, idè rectè absolute, & sine vlla explicatione dicitur, non esse possibile, ut præteritum non fuerit. At verò quando de præsentis, aut futuro sermo est, non supponitur facta aliqua hypothesis immutabilis, quæ importet necessario sensum compositum; hoc ipso, quod res illa quæ modo est præsens, & existens, fieri potest non præsens. Eodemque modo in futuris contingentibus, quia certum nobis non est, quid futurum sit determinatè, idcirco quando de rebus eiusmodi absolute loquimur, non solemus supponere certam & determinatam earum futuritionem, sed de rebus ipsis loquimur absolute ac in sensu diuiso; in quo proinde etiam rectè absolute dicimus, fieri posse, ut res eiusmodi æque sit non futura, quæ futura. Quam doctrinam bene etiam indicauit Anselmus citato. loc. de concord. & clarius exposuit Gregorius de Valentia quæst. 25. punct. 3.

Atque hoc modo concilianda est apprens illa contradictio, quæ est inter Auctores paulo antea citatos, & illos, quos pro assertionem nostram citauimus; quorum illi dicunt, esse in Deo potentiam ad præteritum; isti verò negant: illi enim loquuntur de præterito in sensu diuiso, modo explicato; isti de præterito in sensu composito, ut rectè Gregorius de Valentia loco citato, & Valquez disputatione 105. capite 2.

Eodem modo ac sensu concilianda est alia quædam apprens contradictio, quæ est inter Doctores, quorum aliqui dicunt, Deum nunc posse, quæcumque potuit; in quibus Magister in 1. d. 44. & alij contra præcedentem assertionem obiecti; alij verò docent, licet potentia Dei in se non mutetur, & verò etiam rectè simpliciter dicatur, Deum habere quamcumque potentiam, quam habuit; tamen non posse Deum nunc facere, quicquid antea potuit; ac proinde non habere nunc potentiam cuiuscunque rei, cuius antea habuit; quia potuit suscitare Christum, & modo non potest, &c. ut loquuntur Alensis 1. p. q. 21. memb. 4. Bonauentura in 1. d. 49. q. 2. q. 1. & Durandus in 1. d. 44. q. 4. Illi enim auctores loquuntur de re absolute ac secundum se, siue etiam per comparisonem ad tempus illud, in quo, seu respectu cuius illa possibilis aliquando fuit; isti verò loquuntur de re, quatenus iam est præterita, & per respectum ad præsens tempus, cuius comparisonem ex suppositione facta, possibilis nunquam fuit.

Interim certum est, Diuinam potentiam in se intrinsecè plane immutatam consistere; quandoquidem dum dicitur Deus aliquid posse & non posse pro diuerso tempore, non fit comparatio ad vnum & idem prorsus obiectum, eodemque modo spectatum; sed relatum ad diuersa tempora: & sicut rem illam pro hoc tempore facere non posse verè dicitur, ita etiam nunquam eam pro hoc tempore, suppositis omnibus circumstantijs, quæ re ipsa nunc euenire, facere potuit; & sicut è contrario rem illam pro tempore præterito facere aliquando potuit, ita etiam potentiam eandem intrinsecam, qua illud pro illo tempore poterat, retinet. In modo tamen loquendi, non solum falsitas dicti, sed etiam scandalum vitandum, ne incautis locutionibus, dum aliquid Deus facere non posse dicitur, apud imperitos & infirmos scandalum procreetur; qua in re optima est etiam illa S. Thomæ moderatio, ut de rebus eiusmodi potius dicamus esse impossibiles, adeoque nec à Deo quidè factibiles; quam ut dicamus, Deum hoc vel illud facere non posse &c. Plura disput. 3. quæst. 6. dub. 1.

Assertio IV. Potentia Dei est vera Omnipotentia. Ita S. Thomas hic quæst. 25. art. 3. & consentiunt omnes Doctores: estque de fide ex scriptura, quæ sæpè Deo Omnipotentiam tribuit Genes. 17. v. 1. *Ego Dominus Omnipotens.* Genes. 35. v. 11. *Ego Deus Omnipotens,* Sap. 8. v. 15 *Omnipotens sermo tuus Domine de celo à regalibus sedibus venit.* 2. Cor. 6. v. 18. *Dicit Dominus Omnipotens.* Apoc. 19. v. 6. *Dominus Deus noster Omnipotens;* & alibi passim. Huc spectat illud Luc. 1. v. 37. *Non erit impossibile apud Deum omne Verbum;* hoc est, quicquid mente tanquam Ens possibile cogitari potest. Ratio sumitur ex dictis

assert. 1. & 2. Quia illa potentia est Omnipotentia, quæ omne Ens, absque defectu operantis, ad extra possibile latè sumptum, facere potest; diuina potentia hoc potest, ex dictis. Ego &c.

Dixi absque defectu operantis, propter peccatum; neque enim ad Omnipotentiam spectat, ut possit deficere in operando; hæc enim nulla perfectio, sed imperfectio operantis est: verum potius ut non possit deficere. Dixi secundò, ad extra, Quia potentia diuina, de qua hic sermo est, solum est potentia operatiua ad extra, non ad intra; ac proinde ad eam non spectat productio diuinarum personarum, de qua in materia de Trinitate disp. 4. agendum est.

Assertio V. Potentia Dei quoque in suo genere est simpliciter infinita, tum extensiuè tum quodammodo intensiuè. Infinitam esse, absolute docet S. Thomas hic quæst. 25. artic. 2. & consentiunt omnes Theologi. Nec de infinitate extensiuâ controversa est: intensiuam in terminis asseruerunt Scotus Durandus, Suarez, Vasquez infra, neque difficitur alij.

Probatur assertio primò absolute. Quia potentia, seu vis operatiua ad extra sequitur esse rei, eique eommesuratur; vnumquodque enim agit, in quantum est actu: Ergo cum esse Dei sit infinitum, ut dictum quæst. 2. etiam potentia eius infinita sit, necesse est. Atque hæc est ratio S. Thomæ.

16 Secundò, esse infinitam ex parte obiecti, patet ex dictis: quia nullo termino ex parte obiecti, sine defectu operabilis seu possibilis, limitatur. Sed potest operari & efficere omne Ens possibile modo explicato. Accedit, quod Deus potest ex nihilo rem producere: quod esse potentia infinita ostendit. S. Thomas infra quæst. 45. artic. 5. ad 3. licet aduersentur Scotus in 1. d. 2. quæst. 2. & Durandus in 1. d. 43. quæst. 1. de qua re suo loco; item quòd Deus quolibet momento producere potest syncategorematicè infinita indiuidua cuiuscunque speciei, quod nemo negat; & forte etiam infinitas species rerum; tamen hoc certum non sit; ut dub. seq. dicitur.

Deniq; cum corpus quodlibet ita sit aptum moueri, ut possit velocius & velocius moueri sine termino, requirit etiam potentiam motiuam infinitam actu: quandoquidè omnis perfectio effectus, quæ successiuè esse potest in effectu, debet in potentia operatiua omnis mutationis experire esse simul; nec dubium tantò maiorem & perfectiorem vim motricem requiri, quanto maior est motus celeritas. Quod argumentum, ex Gregorio Ariminense in 1. d. 43. quæst. 3. artic. 1. hac de re fuse differente, probat Vasquez disp. 103. cap. 2.

17 Non probatur autè argumentum illud, quod à sola possibili infinitate syncategorematica, siue successiuè indiuiduorum quorumlibet sumit Durandus in 1. d. 43. q. 1. n. 13. quia hac ratione solum probatur infinitas durationis in agente; & posset etià coelum, si infinito tempore staret mutabilis huius mundi statim, infinitas rana successiuè producere. Nec quòd ex Aristotele 8. Physic. c. 10 & 12. Metaph. c. 7. sumitur ab infinitate temporis, quæ potest coeli à prima Intelligètia siue motore primo moueri: quia etià hac ratione solù probatur infinitas quoad durationem, siue æternitas; qualis etià Angelis posset competere; ut cum Ariminense, & Scoto locis cit. rectè Vasquez cit. disp. 103. cap. 1.

Infinitas quasi intensiuâ eiusdem potentia, sumitur tum ex eo, quod ab alio agente plane independens est, ut bene Scotus & Durandus loc. cit. tum quia habet omnem perfectionem possibilem in ratione potentia. Addunt nonnulli, in quibus etià Suarez lib. 3. de attribut. c. 9. n. 4. ipsam etiam formaliter in se spectatam; in genere entis quoque, simpliciter infinitam esse; eo quod sit formaliter ipsa essentia; sed hoc non probatur; quandoquidem potentia formaliter est attributum ab essentia distinctum; ac proinde & infinitatem ab essentia nostro intelligendi modo distinctam habet, ut suo loco de attributis diuinis generatim diximus, & rectè etiam notauit Vasquez cit. disp. 103. cap. 2. num. 4. & 5.

Obijcit contra infinitatem diuinæ potentia ex Aristotele lib. 8. Physic. tex. 79. ubi probat S. Augustinum lib. 8. super Genesin cap. 20. 21. & 23.

18 Responderetur cum S. Thomæ hic cit. q. 25. a. 2. ad 3. Caietano ibidem, & Vasquez disp. 105. c. 3. n. 12. esse discrimen inter corpus infinitum, & agens intellectuale infinitum. Corpus enim si infinitum esset, infinitamque potentiam mouendi haberet; quia esset agens naturale & necessarium, necessariò ageret secundum vltimum potentia suæ; ac proinde aut in non tempore moueret; aut infinitam vim mouendi non haberet; cum vniuersum alioqui, quò maior est potentia motiuâ, eò maiori celeritate mouere possit; summâ ergo, ubi est summa & infinita vis motiuâ: summa autem celeritas motus esse non potest, nisi sit infinita, qualis est in instanti; quandoquidem motus successiuus quilibet in infinitum adhuc potest esse velocior. At vero Deus, quia est agens intellectuale, & liberum, non necessariò agit, vel mouet secundum vltimum suæ potentia; sed tum pro capacitate termini, siue mobilis; tum pro arbitratu suæ voluntatis. Plura de obiecto diuinæ potentia dub. sequent.

DVBIVM IV.

Positne Deus facere plura es meliora, seu indiuidua, seu species, quæ fecerit, aut facturus sit, etiam in infinitum; idque, secundum potentia quoque, suâ ordinariâ: Et an possit facere tantum, quantum potest.

19 Spectant hæc omnia ad peculiare quasdam difficultates circa obiectum diuinæ potentia occurrentes; quæ sequentibus assertionibus breuiter declarabuntur, vna cum mente S. Thomæ loco cit.

Assertio I. Deus potest plura facere quàm fecerit, aut facturus sit. Ita S. Thomas hic q. 25. a. 5. & consentiunt omnes Doctores, estque de fide contra Petrum Abailardum, & Wicleffum apud Waldensem, tom. 1.